

Editor: Vasile Burlui
Redactor: Nicoleta Dabija
Corector: Paul Gorban
Tehnoredactor: Elena Cazamir
Coperta: Ionuț Broșțianu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ALTIERI, FRANCESCO

Trei femei în călătorie : (Athiklon) / Francesco Altieri ; trad.
din lb. italiană de Nicoleta Dabija. - Iași : Cartea Românească
Educațional, 2019

ISBN 978-606-9088-82-1

I. Dabija, Nicoleta (trad.)
821.131.1

Francesco Altieri
Tre donne in viaggio
Copyright © Francesco Altieri 2018

Orice reproducere, totală sau parțială, a
acestei lucrări și închirierea acestei cărți fără
acordul scris al editorului sunt strict interzise și
se pedepsesc conform Legii dreptului de autor.

Grupul Editorial Cartea Românească Educațional
Copyright © Editura Cartea Românească Educațional, Iași - 2019
Adresa: IAȘI, Bd Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 2 – 700124.
www.ecredu.ro

FRANCESCO ALTIERI

Trei femei în călătorie

(Athiklon)

Traducere din limba italiană
de NICOLETA DABIJA

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

I. SOSIREA

Ar putea să nu mă intereseze deloc și poate într-adevăr nu mă interesează, totuși, la capătul acestei călătorii, de altfel nu dură, și destul de scurtă, am ajuns chiar în ultimul loc unde m-aș fi gândit că aș putea ajunge, într-un loc pustiu, atât de pustiu că nu cred să fie altul la fel, nici măcar în Africa sau cine știe pe unde.

Este un pustiu acesta, unul ce nu se naște din pustiu, pentru că mai există case și mai e încă mirosul și lucrurile oamenilor care acum nu mai sunt, ori cel puțin nu mai locuiesc aici.

Nu m-ar mira cu adevărat dacă, rătăcită printre casele în ruină, ce se destramă lent, dar cu stil, nu m-ar mira dacă aici, spuneam, m-ar fi așteptat o ceașcă aburindă cu cafea, lăsată de o mână generoasă special pentru mine, o ceașcă pe care de o voi vedea, chiar dacă știu că aici nu poate fi nimeni, nici măcar capra păstorului, nu mi s-ar părea deloc ciudat. Nu e nevoie nici de droguri, nici de gânduri prea zburdalnice ca să crezi în magiile pe care le poate face sufletul unui sătuc de munte ce nu mai există. Și care, în fond, chiar dacă ar exista încă cineva să îl strige pe nume și să susțină tare că aici e casa lui, acolo găinile lui, grădina lui, caprele și vacile lui, ar fi la fel de mort, mort și îngropat, fără nicio speranță de înviere.

Pentru că acestea sunt locuri din care viața se scurge lent, unde orologiile erau odată exacte pentru

că există soarele, și luna, și norii. Și acum mor în tăcere. Timpul lor, moral, nu fizic, nu mai este. Mor de o moarte aparte, unică, abătute pentru că noul timp, alcătuit din minute și secunde, nu le ia în seamă. Și sătucurile acestea altceva nu pot face decât să se strângă în ele însele, să își trăiască agonia indusă, fără bărbații și femeile care au trebuit să plece, ci doar cu locuințe părăsite și înșesate de amintiri, până la urmă pustii, pentru a exprima un fel de suflet al locului, construit din bucățelele atâtor suflete care au trăit în acest sat.

Și continuă să moară așa, în solitudine, așteptând ca cineva, din când în când, să treacă din întâmplare, cum am trecut eu, și să observe că unde acum nu mai este viață, cândva a fost. Acesta e un lucru ce nu se poate șterge, nici cu povestea, nici cu remușcarea sau orice altceva ar putea ascunde amintirile.

Iată de ce, acum că am sosit, m-am trezit în fața ceștii mele de cafea aburinde, un abur cald în miezul frigului, și de jur împrejur munții sunt înalți și frigul stă să irumpă, iar spectrele tuturor celor care au trăit și s-au dus de-aici, în pelerine grele de lână, cu piei de capre și de miei ce au stat mereu cu ei, sunt spectre bătrâne, blânde și puternice de munte, ce poartă încă amintirea buzelor arse de soare.

În acest moment, vă pot spune doar că aceste spectre, dacă stai să le ascuți, îți vor spune mereu că orașul a ucis satele. Orașul se extinde și satele se restrâng și sucombă, și nu există înviere, creștină ori păgână, pentru ele. Numai casele încearcă să reziste, și ele oferă cu plăcere o ceașcă caldă de cafea oricui sosește, cum mi s-a întâmplat mie.

Pentru că spectrele există și, vă jur, nu a fost un vis, le-am văzut, le-am auzit, și am înțeles că nu pot trăi așa, la întâmplare: trebuie să aștepte ca tot satul lor

să fie abandonat, iar dacă numai unul dintre locuitori, dintre cei care mai au încă un trup, se încăpățânează să rămână, ele nu se pot arăta și sunt nevoite să-și petreacă toată viața lor stranie din gesturi și fapte neîmplinite. Nu știm, în fond, dacă e lucru bun ori rău, știm numai că e o stare aparte, un sentiment, o impresie, unul dintre lucrurile acelea ce pot fi și sunt încercate de toți, dar de explicat devine un pic dificil, e ca și cum ai denatura, ai lipsi de adevăratul sens, ce stă de bunăvoie proțâp în mister.

În pofida acestui fapt, pustiul stă cu adevărat în a crede, și se poate observa imediat, că toată grația și viața satului se mai păstrează, agățate de zidurile și crăpăturile caselor rămase împreună pentru totdeauna, să se privească și să discute una cu alta, cum se priveau și discutau cei ce le umpleau cu trupurile lor. Prin pereți, și acum, pare că se strecoară discursurile banale și senine ale zilelor, petrecute voit fără grabă, îndulcite și corupte de fericiri pasagere, de zbateri ori alte dureri asumate, plus toate celelalte care țin de existența cotidiană.

Satul a fost mereu numit de locuitorii săi cu același nume pe care l-au dat acvilei și, întocmai precum acvila, stă pe creasta unui munte, pierdut deasupra pădurii. Gravitația singură mai ține ce a rămas din casele agățate de pantă. În zidurile ce mor e toată puterea pe care localnicii le-au dăruit-o când le-au înălțat și toată forța naturii ce a opus de la început oamenilor dreptul ei de a dăruia la toate un sfârșit. Dar acum, totuși, puțin contează, privesc în jur și nu știu dacă șes vise sau realitatea mă provoacă să trăiesc. Împrejurul meu aud sunete adevărate și voci adevărate, ce par să vină dintr-un trecut care nu vrea încă armistițiu și pace.

Uneori, singurătatea și bucuria pentru singurătatea

noastră, întregă a noastră, dau speranța și puterea de a îndepărta atâtea bariere subtile, împovărătoare, iar atunci se poate vedea cum fiecare lucru care ni se arată se colorează de trecut și colorându-se își regăsește prezentul, și astfel timpul, în sfârșit, se confundă. Așa, într-o situație aproape minunată, se ajunge la a nu înțelege dacă se trăiește în realitate, dacă ceea ce se vede există ori ba. Nici nu mai știu dacă orizontul unde acvilele nu se mai disting ar fi într-adevăr orizontul primei mele zile în satul ce a purtat numele acvilei.

În fața mea e un cimitir și îl privesc destul de mult să mă întreb dacă în mijlocul mormintelor oamenilor există și mormântul sufletului satului. Dar știu, de asemenea, că un mormânt de felul acesta nu s-ar întâlni vreodată, pentru că trupurile, ca și pereții, mobila, se pot îngropa, însă sufletele nu, or chiar dacă încerci să o faci, fii sigur că vor ieși mereu afară, îți vor vorbi din nou, vor începe să-ți spună ceva dificil de priceput din prima.

Eu, în orice caz, am venit până aici, mă plimb printre pietre, soarele strălucește cu raze reci, și simt în jur toate spectrele, vocile, sentimentele lor, micile lor furii eterne și fără putere. Căruțele și prundișul fac încă zgomot, același zgomot ca liniștea înfricoșătoare pe care o am dinainte, pe care nici măcar greierii și cicadele nu îndrăznesc să o murdărească și care reprezintă cu adevărat viața mea din acest moment, prea mult a mea, cum prea mult ale mele sunt casele în care nu mai locuiește nimeni. Tăcerea ucide judecata, iar rațiunea, sinteza, forța ideilor și a teoriilor motivate, nemotivate, care sunt în tine, șovăiesc și se dispersează.

Fiecare teorie cere un conflict, o anxietate supremă, de a te confrunta cu alții și a te impune răspicat. Numai dacă te strânge tăcerea în spate, aceea adevărată a solitudinii, ideea pe care ți-ai făcut-o despre tine și

teoriile ce o însoțesc aproape dispar. O binecuvântată și senină confuzie își face loc printre meandrele obscure ale unei rațiuni întâmplătoare precum a ta, și te năpădește acel îndeajuns cât să înțelegi lucrurile intuitiv și să confunzi, în cele din urmă, instinctele cu abilitățile tale.

Dintre toate lucrurile pe care le înțelegi când singurătatea și tăcerea sunt vii îți rămâne simplă și aproape pură satisfacția, sensul suprem, deși nebulos, că ești tu însuși un cosmos sau dorești să fii, chiar dacă poate nimeni nu va ajunge să o știe vreodată.

Astfel, dacă o piatră se desprinde și se rostogolește, iar apoi lasă iar să urle liniștea ce se reface în jur, în același timp, ea îți va șopti toate lucrurile pe care mii de ani nu ți le-ar putea spune. Îți va vorbi, de exemplu, cu toate că e un exemplu banal, despre iubire. Pentru că acea piatră a stat mii de ani lipită de celălalte în zid, iar azi cade și este precum o iubire la final, ce împlinește ruga naturii de a o lăsa să fie, să întregască rostul a tot ce se naște, ca până și zidul să aibă o moarte. Eu cred că am sosit aici pentru a primi un răspuns și ceva îmi spune că răspunsul va fi iubirea, iubirea care mă ajunge din singurătate în satul ce a purtat numele acvilei.

Poate am urcat doar ca să aflu de toată iubirea pe care au văzut-o, trăit-o și irosit-o oamenii acestor locuri. Și m-au dăruit ei personajele singurătății mele, spectrele mele. Acum știu că spectrele există pentru că le simt, pentru că prefer neliniștea ce mă atinge acum, când sunt pe punctul de a le întâlni, siguranței de a fi doar o turistă oarecare, care s-a pornit să facă o plimbare ce a dus-o cine știe unde. Într-o lume puțin cunoscută, cu un aer rece și curat, cu cimitirul și biserica, și cu acea ceașcă cu cafea pe care de-acum trebuie să o beau, înainte ca gândurile să o răcească iremediabil.

Spectrele mele s-au gândit la toate, au pus până și puțin zahăr în ea, atât cât știau ele că-mi place. Și voi, acum că le veți cunoaște, veți descoperi că nimeni nu este mai amabil decât un spectru.

II. MAMA ROSA

Un pic de glorie li se potrivește spectrelor. Ca într-o vacanță, când fiecăruia îi place să se prezinte puțin diferit de cum este, nu doar dintr-un soi de megalomanie, dar, dacă nu te prefaci că ești diferit, te plictisești de moarte și-i plictisești de moarte și pe cei care te ascultă povestindu-ți viața. De aceea, cred că e logic ca spectrele, care nu se pot întoarce la existența de toate zilele datorită unei legi implacabile, pentru a mai trăi puțin povestesc despre ele însele, într-o manieră mereu binevoitoare și extrovertită, o viață pe care poate n-au cunoscut-o niciodată.

Mama Rosa este unul dintre aceste spectre. Dacă i-ai scoate pânza de pe umeri, ar putea părea o femeie tânără, deși un pic trecută din pricina vieții pe care a dus-o, dar fără îndoială tânără și frumoasă. Are părul ca smălțul, negru, ochii aproape verzi și trăsături poate ceva cam aspre, de femeie de la munte, însă arată ca una dintre acelea care a știut și a înțeles poftele tinerilor din vremea sa. Și neputând fi femeie de viață, care se dă iubirii multora, nu pe bani, ci din multă pasiune, s-a mulțumit să devină mamă.

Îmi zicea că a avut șase fii, iar aceștia i-au făcut douăzeci de nepoți. M-am uitat bine la ea și mi-am dat seama că n-a atins vârsta la care se devine bunică. Poate un rău ascuns și cine știe ce lovituri ale destinului au

strivit-o când încă nu împlinise patruzeci de ani, pentru că asta era durata pictată pe chipul și pe trupul ei.

M-am trezit înaintea Mamei Rosa imediat ce mi-am terminat de băut cafeaua, pentru că a venit să ia înapoi ceașca, cu obiceiul vechi, pe care trebuie să-l fi avut când era femeie de casă, soție, poate chiar servitoare și țărancă. Nici măcar ca spectru nu reușește să tolereze dezordinea și se scuză imediat că sticla de la geamuri e spartă și te trag curenții de aer de te apucă spaima, dar geamgiul, îmi zice, e mort și o face pe spectrul în oraș. În plus, acum sparge el însuși geamurile, în nopțile cu vânt, ca să-i sperie pe orașeni.

Casa Mamei Rosa este cea mai înaltă din sat și a rămas descoperită. Pentru că acoperișul, îmi povestește ea, căreia îi place să vadă totul prin prisma iubirii, a sfârșit într-o zi prin a se îndrăgosti de podea și a dorit să o aibă cu orice preț. Mama Rosa locuiește aici singură și continuă să facă cafeaua pentru bărbații care se întorc de la muncă și pentru turiștii care, ca mine, urcă câteodată din oraș, însă când văd ceașca aburindă, cine știe de ce, o iau la fugă, și-o iau la fugă de parcă le-ar fi frică.

Mama Rosa nu reușește să priceapă frica aceasta. Zice că se știe că satul ei e locuit de spectre, se știe și la oraș și, din când în când, se mai scrie câte un articol despre asta, așa că nu e normal să-ți fie frică să te întâlnești cu ceea ce știi deja că există. Dar de multe ori, se întâmplă.

Mama Rosa avea poftă să vorbească, iar eu să ascult. Nu știam nimic despre ea și voiam să știu. Istoria vieții ei și modul ei de a o rosti mă duceau cu gândul la o poveste, și voiam să o aud, ca și cum aș fi fost unul dintre cei șase copii ai săi (dar oare e adevărat că au fost șase?), care, terminând de mâncat, mergeau să se

culce cu povestea acoperindu-i precum o cuvertură, și adormeau mulțumiți cu câinii, și pisicile, și cu mirosul acelei alte vieți ce-i înconjură. Era amiază când am întâlnit-o și chiar dacă aveam o mie de lucruri la care să mă gândesc, ceva tot am mâncat, fiindcă muntele îți face foame. Și mai era și sâmbătă, ziua în care mereu am optat pentru masă și siestă, iar ceea ce ea îmi povestea și eu vă povestesc e cum trebuie să fie. Nu-i pasă nimănui dacă uit ceva ori adaug altceva, pentru că e poveste, o poveste frumoasă nu numai pentru ceea ce este, dar și pentru ce ar putea să devină.

Mama Rosa spunea că în anii în care trăia ca femeie, în sat viața nu era nici mai urâtă, nici mai frumoasă de cum ar fi trebuit să fie. Ploaia și soarele erau, era ninsoarea și toate celelalte lucruri care alcătuiesc natura, veneau când trebuiau să vină, iar consătenii, care creșteau aproape toate animalele mari, făceau unt, lapte și le duceau la piață, plecau de-acasă dimineața devreme, când lumina abia se întrezărea. Femeile care nu mergeau la pășune îngenuncheau prin grădini, și semănau ori culegeau, după anotimp. Apoi, erau găini și iepuri, câini și pisici, flămânde și ele. Le așteptau când se făcea ora împărțirii hranei.

Fiii îi nășteau fără grabă și fără moașă, mereu se găsea câte o bătrână pricepută să le taie cordonul ombilical pruncilor și te mai învăța și ce aveai de făcut. Iar dacă mureau, lucru care se petrecea des, făceau alții. Mama Rosa, care de când e spectru a meditat puțin, adăuga că ceea ce le lipsea ființelor umane în timpul său era sensul morbidului și acela al grabei. Timpul era ordonat de lucrurile pe care le aveau de făcut, se muncea, apoi se mânca, iar motorul existenței nu era progresul, adică dorința de a schimba cât mai des lucrurile personale și condițiile de trai, ci viața însăși.

Oamenilor li se întâmpla chiar să se întâlnească de dragul de a se întâlni.

Îmi zgâria un pic urechile să aud, din gura Mamei Rosa, că acești oameni au trăit fără o nevroză banală, sau că, dacă nevroza a fost și nu a observat-o nimeni, e ca și când n-ar fi existat vreodată.

Singurele căi diverse erau cele ale dragostei. Iar Mama Rosa era una dintre acelea care gândeau frumos despre ce iubise și cu cine se iubise. Ar fi vrut să facă dragoste cu mulți, dar pentru că era dificil, altminteri celelalte femei s-ar fi supărat văzând că le zboară de sub nas toți bărbații, l-a ales pe cel mai frumos. Îl chema Giuseppe. Și Giuseppe, la începuturi, o dorea foarte mult și nu-i dădea pace, până într-atât că uita să mănânce când se întorcea de la pășune. Supa scotea aburi în farfurii, iar Giuseppe o lăsa să-i scoată. Apoi o sorbeau împreună, rece, dar bună după toată foamea pe care o aveau, să se întremeze puțin, ca pe urmă să facă din nou dragoste și să adoarmă. Iar în vise își continuau viața, fără să caute, cum se întâmplă în visele celor care nu se iubesc, o viață pe care și-ar fi dorit-o.

Din dragoste s-au născut apoi fiii, însă el nu uitase de ea și continua să o dorească, chiar dacă ceva mai puțin. Duminica, Mama Rosa nu prea mai mergea la biserică, iar din acest motiv începuse să fie privită cu ochi răi. Însă nici Giuseppe nu mergea. Și-n timp ce ceilalți continuau să-i mărturisească lui Dumnezeu păcatele, lor li se întâmpla să facă altceva, lucruri frumoase și dulci.

Mama Rosa nu obosea niciodată în pat, cum nu obosea nici în grădină, ori în bucătărie. Muncea mereu și rămânea frumoasă. De la nașterea fiilor a căpătat trăsături ceva mai moi, însă nu i s-au lăsat nici burta, nici spatele, nici sânul, și asta pentru că muncea până în

dimineața dinainte de a veni ei pe lume. Numai ruperea apei și durerile facerii o opreau. Nașterile nu erau obstacole efective pentru existență, mărturisise acum Mama Rosa, cu noua ei cultură de spectru. În plus, e limpede că virginitatea nu este o stare firească, ci doar una de așteptare, ce trebuie limitată în timp, ca apoi să vină frumusețea iubirii, chiar dacă dragostea fizică se plătește în copii făcuți de bunăvoie.

Giuseppe, în schimb, în vreme ce Mama Rosa rămânea tânără, îmbătrânea. Păzitul vitelor pesemne că nu era o muncă destul de activă pentru a încetini trecerea timpului. Picioarele i se înmuiară, și, după un timp, nu mai era destul de tânăr nici în spirit. Pe măsură ce însă Giuseppe îmbătrânea, unul dintre copii a crescut încet, încet, mare și frumos, precum era Giuseppe în anii de început. Îl chema Gioacchino.

Mama Rosa observase că Giuseppe a îmbătrânit destul de mult, că nu mai era același, mai ales duminică dimineața. Și știa foarte bine că nu ar fi putut să înceapă să meargă din nou la biserică, ca orice femeie din sat, nu pentru că nu credea în Dumnezeu, ci pentru că o deranjau predica și tămâia, până și șoaptele din biserică. O enerva de asemenea trupul, pe care-l simțea fără stare dacă înainte nu vibrase îndeajuns, până la pierderea suflului, iar ca să vibreze avea nevoie de loviturile dragostei, de anumite lucruri pe care nu le-ar fi putut lua cu ea niciodată la biserică, nici măcar, cum ar spune o persoană cultivată, ca bagaj cultural. Gioacchino era puternic și, când nu era Giuseppe, venea să-și bea cafeaua cu Mama Rosa. Și oricum, chiar dacă ar fi fost, altceva nu ar fi știut ce să facă, decât să meargă la biserică cu el.

Mama Rosa a recunoscut că nu-l iubea pe Gioacchino, dar nu-l putea refuza, întrucât soarele